

För barn, unga och vuxna
med utvecklingsstörning

D nr 2015-018

YTTRANDE

Stockholm 2015-09-30

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Handläggare Anna Gabrielsson

Betänkande – Rektorn och styrkedjan (SOU 2015:22)

Riksförbundet FUB, För barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning är en ideell intresseorganisation som arbetar för att människor med utvecklingsstörning ska kunna leva ett gott liv med full delaktighet i samhällslivet och rätt till samma levnadsvillkor som gäller för andra. Riksförbundet FUB har ca 26 500 medlemmar.

Riksförbundet FUB överlämnar härmed följande synpunkter på betänkandet:

Sammanfattning

Riksförbundet FUB ser positivt på att rektorernas roll och funktion utreds. Vårt förbund har under flera år i olika sammanhang tagit upp den nyckelroll som rektorerna har för skolverksamhetens kvalitet. Den svenska skollagstiftningen, FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (art 24) och FN:s konvention om barnets rättigheter (art 28), ska garantera att alla elever, även elever med funktionsnedsättning har tillgång till en likvärdig utbildning. Idag vet vi att svenska skolor uppvisar brister i både undervisning och miljö, vilket bla ett flertal av Skolinspektionens granskningar visat. För elever med utvecklingsstörning innebär det att de inte har samma förutsättningar som andra elever att få en likvärdig utbildning.

En skarp kritik som FN:s Kommitté för barnens rättigheter vid sin senaste granskning riktade mot Sverige var att förutsättningarna till en likvärdig utbildning varierar beroende på var i landet eleverna bor. Det är inte acceptabelt att Sverige uppvisar kommunala skillnader i utbildningskvalité och för att motverka den utvecklingen är rektorerna centrala. I svensk skollag ges rektorerna ett omfattande och tydligt mandat att kunna ge eleverna en likvärdig utbildning av god kvalitet. Det är gott så, men för att den regleringen ska ha någon förankring i skolans vardag måste rektorerna ges redskap för att kunna utöva ett pedagogiskt ledarskap, som uppfyller den svenska skollagen och de av Sverige ratificerade internationella konventionerna. Riksförbundet FUB tillstyrker därför utredarens förslag, om en tät styrkedja mellan huvudmannen, rektor och lärarna där elevernas kunskapsutveckling är central.

Riksförbundet FUB välkomnar även utredarens förslag om ett flerårigt nationellt handlingsprogram för att stärka skolans styrkedja i relation till de nationella målen. Vi vill starkt betona att kunskap om funktionsnedsättnings konsekvenser för elevers lärande måste ingå i alla utbildningsinsatser inom handlingsprogrammet. Detta är en förutsättning för att skolan ska kunna förverkliga det kompensatoriska uppdraget när det gäller elever med funktionsnedsättning.

8.7.4 En något justerad inriktning av rektorsprogrammet

Rektorernas kunskap om funktionsnedsättningar och dess konsekvenser i lärande miljö har en avgörande betydelse för om elever med utvecklingsstörning ska få tillgång till en likvärdig utbildning av god kvalitet. Det måste också finnas kunskap om hur vanligt det är att elever med utvecklingsstörning även har en eller flera tilläggsdiagnoser inom tex autism, hörsel, syn och rörelsehinder. Det är oerhört viktigt att rektorerna har ökad kunskap om hur en utvecklingsstörning påverkar lärande så att undervisningen anpassas och ger varje enskild elev möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar som den svenska skollagen stipulerar. Det kan aldrig vara eleven som ska bära ansvaret för att resurserna inte tillräckliga eller för att skollagen upplevs som för ambitiös av rektorerna¹.

En annan i sammanhanget viktig aspekt är att de flesta rektorer för elever i årskurs 7-9 uppfattar elevers behov av särskilt stöd huvudsakligen som individbundet, det vill säga att det är eleven som är bärare av problemen, vilket visades i enkätstudie som forskare vid Göteborgs universitet (2011) lät göra.

Riksförbundet FUB har tillsammans med andra funktionshinderorganisationer har under de senaste åren pekat på att rektorsprogrammet tidigare inte har erbjudit någon kunskap om elever med funktionsnedsättning. Vi ser nu försiktigt positivt på att ett av de nya målen för rektorsprogrammet fram till 2021 innehåller en skrivning om att kunskap om rättigheter för elever med funktionsnedsättning särskilt ska uppmärksammas. Vår uppfattning är emellertid att detta inte kommer att vara tillräckligt för att rektorerna ska ta sitt ansvar och därmed säkerställa en likvärdig undervisning för elever med funktionsnedsättning. Vi anser att, om den svenska skolan ska leva upp till de krav som aktuell lagstiftning och internationella konventioner ställer, måste kunskapen om funktionsnedsättning och dess konsekvenser ges ett större utrymme i framtidens rektorsutbildning.

8.7.5 En obligatorisk fördjupningsutbildning efter rektorsprogrammet

Riksförbundet FUB tillstyrker utredarens förslag om att införa en fördjupningsutbildning, som påbörjas snarast möjligt efter att det har passerat tre år sedan en rektor avslutat rektorsprogrammet. Det är mycket viktigt att fördjupningsdelen är obligatorisk till skillnad mot nuvarande fortbildning, Rektorslyftet, som är frivilligt. Vi anser att det ska ingå fördjupad kunskap om funktionsnedsättningar och skolans kompensatoriska uppdrag.

8.7.6 Utbildning av skolchefer

¹ Rektorn och styrkedjan (sou 2015:22) sid 186 f

Riksförbundet FUB tillstyrker utredarens förslag om en utbildning för skolchefer. Vi instämmer i att ökad kunskap genom hela styrkedjan behövs utifrån de resultat som utredarens egna undersökningar visar. Exempelvis uppger 54 % av rektorerna att de saknar en uppdragsbeskrivning². Enligt skollagen har rektor ansvar för att leda och fördela det inre arbetet. För att undervisningen ska kunna leva upp till det som krävs måste det finnas ett samspel mellan olika aktörer i styrkedjan och därför är det fundamentalt att det ingår kunskap om elever med funktionsnedsättningar i en skolchefsutbildning. Skolchefer måste känna till de behov skolorna har när det gäller att skapa förutsättningar för en likvärdig undervisning för elever med funktionsnedsättning. Det är fullständigt oacceptabelt att vi idag har skolhuvudmän som nekar elever nödvändigt stöd med hänvisning till bristande ekonomiska resurser. Vår uppfattning är att den risken förhoppningsvis minskar om ansvariga ges ökad kunskap.

8.7.7 Utbildning av lärare om skolans styrsystem

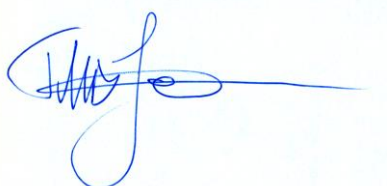
Riksförbundet FUB instämmer i utredarens förslag om förstärkt betoning av och utrymme för kunskap inom lärarutbildningen om den nationella styrkedjan. Om skolan ska uppnå de mål som lagstiftningen anger är det viktigt att lärarna får ökad förståelse om styrkedjans ansvarsområden och en ökad insikt i rektorns uppdrag.

8.7.8 Utbildning och dialog med förtroendevalda

Riksförbundet FUB instämmer helt i utredarens förslag om att införa utbildning för nämndledamöter i kommunala nämnder med ansvar för skolan. För att skolan ska kunna uppfylla de mål Sveriges riksdag har beslutat, vilket innebär att alla elever har rätt att utvecklas så långt det är möjligt utifrån sina förutsättningar bör även de politiska aktörerna i styrkedjan finnas med i en utbildningsinsats. Vår organisation kan se ett stort samhällsekonomiskt värde av att politiskt förtroendevalda ges möjlighet att öka sin kunskap om skolans styrkedja, men även om elevers olika förutsättningar och vilka krav det ställer på vårt utbildningssystem.

Dag som ovan

För Riksförbundet FUB

Thomas Jansson

Förbundsordförande

² Rektorn och styrkedjan (sou 2015:22) sid 183

